

Kauniaisten paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma 2026

1.Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja sitä tarkentava varhaiskasvatuksen suunnittelu

1.2 Varhaiskasvatuksen paikallinen suunnittelu

Kauniaisten paikallinen varhaiskasvatuksen suunnitelma koostuu valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, joita on täydennetty Kauniaisten painotuksilla. Paikalliset osiot ovat asiakirjassa sinisellä tekstillä. Lapsen ja perheen hyvinvointi on keskiössä, ja toimintaa ohjaa Kauniaisten arvojen ohella varhaiskasvatussuunnitelman visio ”Vahvat juuret, kantavat siivet”. Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu suomen- ja ruotsinkielisenä, joka on hyväksytty suomen- ja ruotsinkielisessä kasvatus- ja koulutusvaliokunnassa kesällä 2026. Keväällä 2026 Kauniaisten kunnallista varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitettiin vanhentuneiden termien ja lapsen tuen prosessien tarkentumisen osalta. Sen lisäksi suunnitelmaa selkeytettiin ja tiivistettiin.

Kauniaisten paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä kaikissa Kauniaisten alueella toimivissa (suomen- ja ruotsinkielisissä) kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatuyksiköissä. Varhaiskasvatuyksiköiden vuosittain laatimat toimintasuunnitelmat tarkentavat varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista kussakin varhaiskasvatuyksikössä yksikön erityispiirteet huomioiden. Toimintasuunnitelmien lisäksi ryhmissä laaditaan tiimin pedagoginen sitoumus.

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen vuoden 2026 varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti osallistui varhaiskasvatuksen henkilöstöstä koostuva työryhmä. Varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan varhaiskasvatusta antavissa yksiköissä vuosittain ryhmien toiminnan arvioinnin yhteydessä, sekä varhaiskasvatuksen johtoryhmässä kokonaisuutena. Lasten, huoltajien ja henkilöstön antaman palautteen pohjalta varhaiskasvatussuunnitelman paikallista osioita päivitetään tarvittaessa.

Työkalupakki

- Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma
- Tiimin pedagoginen sitoumus

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli vasu on pedagoginen asiakirja. Lapsen vasu kirjataan sähköiselle lomakkeelle, joka toimitetaan myös huoltajien nähtäväksi esim. sähköisen asioinnin kautta. Lasta kuullaan erillisen lomakkeen (Lapsen osallisuuslomake) avulla, ja se liitetään lapsen vasu:un.

Lapsen vasu oleellisineen liitteineen on pysyvästi arkistoitava asiakirja. Lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen lapsen vasu sekä muut mahdolliset asiakirjat siirtyvät edellisestä yksiköstä lapsen mukana silloin, kun siirto tapahtuu Kauniaisten kaupungin sisällä. Kun lapsi siirtyy toisen kunnan alueelle tai yksityiseen varhaiskasvatukseen, asiakirjat arkistoidaan ja kopiot niistä luovutetaan lapsen huoltajille siirrettäväksi uuteen yksikköön. Lapsen varhaiskasvatuksen kannalta välttämättömät tiedot voidaan siirtää salassapitosäännösten estämättä (Varhaiskasvatustilaki 41§).

Työkalupakki

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman prosessi
- Lapsen vasuprosessi
- KieliPeda
- Lapsen osallisuus- lomake

1.4 Paikallisesti tarkennettavat asiat

Tukeen liittyvät asiat kuvataan tarkemmin luvussa 5.

Työkalupakki

- Tuen käsikirja

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Varhaiskasvatusta järjestetään kunnallisissa ja yksityisissä varhaiskasvatusyksiköissä. Yksityiset varhaiskasvatusyksiköt erilaisine painotuksineen ovat niiden sijaintikunnasta riippumatta Kauniaisissa asuvien perheiden käytettävissä. Kaupunki tukee yksityistä varhaiskasvatusta käyttäviä perheitä sekä palvelusetelin että yksityisen hoidon tuen kuntalisä muodossa. Varhaiskasvatuksen palveluohjaaja antaa tietoa kaupungin järjestämistä varhaiskasvatuspalveluista.

Kauniaisissa elävä kaksikielisyys koetaan tärkeäksi, ja varhaiskasvatuksessa vahvistamme myönteistä asennetta toista kotimaista kieltä ja kulttuuria kohtaan. Ruotsinkielen kielikylpy antaa suomenkielisten perheiden lapsille mahdollisuuden omaksua syvemmin uutta kieltä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen jälkeen lasten kielikylpyohjelma jatkuu suomenkielisen koulun kielikylpyluokilla.

Ympäri vuorokautista hoitoa on tarjolla niille lapsille, jotka tarvitsevat sitä huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi. Valiokunnat ovat laatineet erilliset kriteerit lapsen vuorohoitopaikan myöntämiselle.

2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa käytetään Pehmeän laskun -mallia, jonka tarkoituksena on luoda turvallinen aloitus. Pehmeän laskun malliin voi kuulua kotikäynti ennen varhaiskasvatuksen aloittamista. Tiivis yhteistyö huoltajien kanssa korostuu erityisesti ensimmäisten viikkojen aikana. Huoltajat ovat tervetulleita varhaiskasvatusyksikköön seuraamaan lapsensa arkea. Pehmeän laskun mallia voidaan tarvittaessa soveltaa myös lapsen vaihtaessa ryhmää tai yksikköä.

Työkalupakki

- Lapsen aloitusprosessi varhaiskasvatuksessa/esiopetuksessa

2.4 Arvoperusta

Varhaiskasvatuksen toiminnassa ja tavoitteissa heijastuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvatut perusarvot myös Kaunisten kuntastrategia sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteinen visio ”Vahvat juuret, kantavat siivet”. Toiminnassa vaalitaan ympäristöä ja edetään hiilineutraalin Granin 2035 kestäväen kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Ympäristökasvatus on luonteva ja pysyvä osa varhaiskasvatuksen arkea.

Työkalupakki

- Ympäristökasvatussuunnitelma
- Kauniaisten kuntastrategia
- Kieli-, kulttuuri ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Niin aikuiset kuin lapsetkin oppivat, kasvavat ja kehittyvät vuorovaikutuksessa. Tämä on kokonaisvaltainen, kaikkialla tapahtuva elinikäinen prosessi. Oppivassa yhteisössä lapset ja aikuiset toimivat yhdessä uusia ja erilaisia toimintatapoja suunnitellen, kokeillen ja arvioiden. Kokemus yhteisöllisyydestä ja yhteenkuulumisesta ovat oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä ominaisuuksia. Yhteisö rohkaisee kokeiluun, yrittämiseen ja sinnikkyteen sekä sallii myös erehtymisen.

Henkilöstöllä on reflektointia työnteossa itseensä, tiimiinsä ja koko työyhteisöön, sekä aito halu kehittyä työssään. Jokaisen työntekijän tulee saada osaamisensa kehittämiseen muun henkilöstön ja esimiehensä palautetta, ohjaamista ja tukea. Yhteisten kokousten ja tiimipalaverien lisäksi jokaisessa yksikössä järjestetään säännöllisesti teemallisia kokouksia eri ammattiryhmille. Kokouksissa keskustellaan ajankohtaisista asioista, arvioidaan toimintaa ja jaetaan kokemuksia.

Varhaiskasvatuksen opettajalla on keskeinen vastuu tiimensä toiminnan suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä. Kaiken toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua (kokopäiväpedagogiikka). Yhdessä sovittujen tavoitteiden ja tehtävien pohdinta, työn säännöllinen arviointi sekä huoltajilta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute edistävät tiimien ja yhteisön oppimista. Yhteistyö niin ryhmien välillä kuin koko työyhteisön tasolla voi olla erilaisten tapahtumien järjestämistä, toiminnan toteuttamista yhteistyössä tai erilaisten ammatillisten työskentelytapojen ja näkökulmien jakamista työyhteisön jäsenten kesken. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa kehitetään leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.

3.1.2. Oppimiseen, leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Henkilöstö suunnittelee leikkiä siten, että kaikki lapset pääsevät osallisiksi monipuolisista leikeistä. Suunnittelemme, arvioimme ja kehitämme leikin edellytyksiä yhdessä lasten kanssa kiinnittäen huomiota tilojen ja välineiden käyttöön sekä riittävän ajan ja rauhan turvaamiseen. Suunnittelulla mahdollistamme myös pitkäkestoisia leikkejä ja tuemme lasten sitoutumista leikkiin. Havainnoimme ja dokumentoimme leikkiä säännöllisesti.

Tuemme ja ohjaamme lasten leikkejä olemalla siinä aktiivisesti läsnä. Osallistumme leikkeihin leikin rikastuttajina, mallintajina ja innostajina. Luomme yhdessä lasten kanssa monipuolisia leikkiympäristöjä. Huoltajien kanssa tehdään yhteistyötä lasten leikkien rikastamiseksi.

Työkalupakki

- Oph:n tukimateriaalit: Leikki

3.1.3. Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Varhaiskasvatuksessa lapsen osallisuus tarkoittaa, että lapsi on aktiivinen toimija ryhmässään ja voi vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsen ajatuksia, aloitteita ja mielipiteitä kuullaan ja huomioidaan toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lapsella on oikeus tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään sekä kokea yhteenkuuluvuutta.

Osallisuutta vahvistaa turvallinen toimintaympäristö, joka rakentuu myönteisestä vuorovaikutuksesta, pysyvistä ihmissuhteista sekä yhteisistä ja johdonmukaisista toimintatavoista. Turvallinen ilmapiiri tukee lapsen identiteetin, itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, ja jokainen lapsi kohdataan arvostavasti ryhmän jäsenenä.

Toimintayksikkö sitoutuu kehittämään toimintakulttuuria varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvopohjan mukaisesti. Osallisuutta, ryhmään kuulumista, tasa-arvoa, sukupuolisensitiivisyyttä, yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä edistetään kaikessa toiminnassa.

Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa arvot ja periaatteet toteutuvat arjen toiminnassa, rakenteissa ja käytännöissä. Pedagogiikka suunnitellaan niin, että kaikki lapset voivat osallistua yhteiseen toimintaan. Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että jokainen lapsi saa tukea tarpeidensa mukaan, ja ratkaisuja tarkastellaan lapsen edun näkökulmasta.

Työkalupakki

- Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma
- Kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma
- Tunne- ja kaveritaitojen polku
- Kauniaisten Kieli-, kulttuuri ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen ja opetuksen käsikirja

3.1.4. Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Lapsiryhmissä tutustutaan ryhmässä esiintyviin sekä laajemmin eri kieliin, kulttuureihin ja katsomuksiin. Moninaisuus huomioidaan toiminnan suunnittelussa, arjessa ja oppimisympäristöissä. Perheiden kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja perinteisiin suhtaudutaan myönteisesti, mikä tukee lasten kulttuuri- ja katsomusidentiteetin kehittymistä sekä yhteistyötä huoltajien kanssa. Suomalaiset kulttuuriperinteet ja juhlat ovat osa vuoden kiertoa, ja lisäksi huomioidaan lasten perheiden tärkeät juhlat ja perinteet. Lasten esiin nostamia elämänskysymyksiä käsitellään ikätasoisesti turvallisessa ja kunnioittavassa ilmapiirissä.

Henkilöstön ja huoltajien kielellistä ja kulttuurista osaamista hyödynnetään varhaiskasvatuksessa. Huoltajien kanssa keskustellaan äidinkielten ja kulttuurien merkityksestä lapsen kehitykselle sekä tuetaan äidinkielten käyttöä. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa S2-opetuksen suunnittelusta, arvioinnista ja pedagogisesta dokumentoinnista, ja koko henkilöstö osallistuu kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.

Kielen oppimista tuetaan monipuolisilla menetelmin, kuten laulujen, lorujen, riimien ja kirjallisuuden avulla sekä kuvien käytöllä ymmärtämisen ja ilmaisun tukena. Arjen tilanteet nähdään keskeisinä kielen oppimisen ympäristöinä, ja kielen käyttöä vahvistetaan vuorovaikutteisesti koko päivän ajan. Monikielisten lasten suomen kielen oppimista seurataan Kielipeda -työvälineellä. Varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja tukee, konsultoi ja ohjaa henkilöstöä monikielisyysliittyvissä kysymyksissä sekä vahvistaa osaamista.

Työkalupakki

- Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus -käsikirja
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- KieliPeda

3.1.5. Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Kauniaisten varhaiskasvatuksessa huolehditaan varhaiskasvatusryhmien turvallisuudesta sekä ehkäistään ja puututaan johdonmukaisesti väkivaltaan, kiusaamiseen, häirintään ja syrjintään. Varhaiskasvatusyksiköt toimivat kiusaamisen ennaltaehkäisyä ja puuttumista koskevan yhteisen toimintasuunnitelman mukaisesti.

Lasten kanssa harjoitellaan ristiriitojen rakentavaa ratkaisemista keskustelun ja sovittelun avulla. Heitä ohjataan tunnistamaan ja nimeämään kiusaamisen eri muotoja sekä erottamaan esimerkiksi häirintä, loukkaava toiminta ja ulkopuolelle jättäminen. Lisäksi tuetaan tunteiden tunnistamista, nimeämistä, ilmaisua ja säätelyä turvallisessa ympäristössä aikuisen tuella. Työskentelyssä hyödynnetään Kauniaisten Tunne- ja kaveritaitojen polku -työkalua.

Myönteinen ryhmähenki ja toimiva ryhmäytyminen ehkäisevät kiusaamista. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan päivittäin siitä, ettei yksikään lapsi jää ilman leikkikaveria, ja henkilöstö tukee lasten vuorovaikutusta sekä mahdollistaa turvallisia, merkityksellisiä yhteisiä kokemuksia myös lapsen ja aikuisen välillä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön.

Työkalupakki

- Kiusaamisen ehkäisy ja puuttumisen- suunnitelma
- Tunne- ja kaveritaitojen polku -työkalu tunnetaitoihin
- Ympäristökasvatussuunnitelma

3.2. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Oppimisympäristön käsite sisältää muun muassa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Tavoitteenamme on suunnitella, rakentaa ja arvioida oppimisympäristöjä yhdessä lasten kanssa heidän tarpeidensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaan. Monipuolinen ja laadukas oppimisympäristö tarjoaa lapselle mahdollisuuksia leikkiin, liikkumiseen, tutkimiseen, ihmettelyyn, mielikuvituksen käyttämiseen, taiteelliseen kokemiseen ja ilmaisuun sekä laadukkaaseen vuorovaikutukseen.

Hyödynnämme erilaisia fyysisiä oppimisympäristöjä monipuolisesti. Käytössämme ovat varhaiskasvatusyksiköiden sisä- ja ulkotilat sekä rakennettu ja rakentamaton lähiympäristö, joista monet sijaitsevat kävelyetäisyydellä. Ympäristöä käytetään suunnitelmallisesti oppimiseen, leikkiin, liikkumiseen ja tutkimiseen. Kauniaisten varhaiskasvatuksen ympäristökasvatussuunnitelmassa on kuvattu oppimisympäristöjä ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Oppimisympäristöjä, leikkituloja sekä välineitä arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti yhdessä lasten kanssa. Lapsia kannustetaan ja innostetaan monipuolisiin ja pitkäkestoisiin leikkeihin. Materiaalit ja välineet leikkeihin sekä monipuoliseen toimintaan ovat lasten ulottuvilla ja saatavilla, turvallisuus huomioiden.

Luomme lapsille kiireettömän, rauhallisen ja turvallisen arjen säännöllisen päivärytmin, rutiinien ja pienryhmätoiminnan kautta. Säännöllisen päivärytmin ja rutiinien avulla lapsi pystyy ennakoimaan

arjen kulkua ja tapahtumia. Toimimme päivittäin pienryhmissä, jotka muodostetaan joustavasti lasten tarpeiden, mielenkiinnon kohteiden ja pedagogisten tavoitteiden mukaan. Tämä mahdollistaa jokaisen lapsen yksilöllisen huomioimisen, havainnoinnin ja ohjauksen.

Henkilöstö on sensitiivisessä vuorovaikutuksessa lasten kanssa. Olemme aktiivisesti läsnä, osoitamme kiinnostusta lasta ja hänen toimintaansa kohtaan sekä kohtaamme lapset aidosti arjen vuorovaikutustilanteissa. Tuemme lasten sosiaalisten taitojen kehittymistä ohjaamalla, sanoittamalla ja kannustamalla heitä toisten huomioimiseen. Toimimme yhdessä ja joustavissa pienryhmissä, mikä edistää lasten välisten vertaissuhteiden muodostumista. Henkilöstön välinen arvostava ja rakentava vuorovaikutus toimii hyvänä mallina lapsille.

Työkalupakki

- Lapsen osallisuus –lomake
- KieliPeda
- Toiminnallinen tasa-arvo –ja yhdenvertaisuussuunnittelu
- Ympäristökasvatussuunnitelma

3.3. Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön perustana on selkeä ja toimiva viestintä, joka rakentuu molemminpuoliselle kunnioitukselle, avoimuudelle ja kuulemiselle. Päivittäiset tuonti- ja hakutilanteet tarjoavat luontevan mahdollisuuden kuulumisten vaihtoon. Henkilöstö tuo esiin lapsen näkökulmaa ja tekee näkyväksi pedagogisen toiminnan arjen tilanteissa. Huoltajien näkemyksiä kuullaan ja lapsen arkea suunnitellaan yhteistyössä. Avoin tiedonkulku tukee lapsen hyvinvointia sekä vahvistaa luottamusta huoltajien ja henkilöstön välillä.

Kauniaisten varhaiskasvatuksessa käytetään eVaka-järjestelmää keskeisenä viestintäkanavana. Huoltajille tiedotetaan toiminnasta säännöllisesti. Huoltajilla on tarvittaessa oikeus tulkkauspalveluihin.

Varhaiskasvatuksessa käytetään Lapset puheeksi -menetelmää, jonka tavoitteena on tukea lapsen sujuvaa arkea. Keskustelua tarjotaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen alkaessa, ryhmän tai yksikön vaihtuessa sekä perheen elämäntilanteen muuttuessa. Menetelmää voidaan käyttää myös ennaltaehkäisevästi. Keskustelussa tarkastellaan lapsen arjen suojaavia tekijöitä ja tuen tarpeita, ja siihen osallistuminen on perheille vapaaehtoista.

Huoltajien osallisuutta vahvistetaan vuorovaikutteisilla huoltajailloilla ja toiminnallisilla perhetapahtumilla. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Lisäksi useissa yksiköissä toimii aktiivinen vanhempainyhdistys.

Työkalupakki

- Lapset puheeksi- menetelmä

3.3.2. Yhteistyö eri tahojen kanssa

Kauniaisten varhaiskasvatus tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalveluiden kanssa. Keskeisiä yhteistyötahoja ovat neuvola, perheneuvola, lapsiperheiden perhetyö sekä lastensuojelu. Lisäksi yhteistyötä tehdään tarpeen mukaan muiden asiantuntijoiden, kuten toiminta- ja puheterapeuttien kanssa. Monialaisessa yhteistyössä noudatetaan salassapitoa ja tiedonsiirtoa koskevia säädöksiä.

Monialainen yhteistyö tukee lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin kokonaisvaltaista arviointia. Sen tavoitteena on tunnistaa tuen tarpeet varhaisessa vaiheessa ja varmistaa lapselle hänen tarpeitaan vastaava varhaiskasvatus ja tuki.

Yhteistyö korostuu erityisesti silloin, kun lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista herää huoli. Tällöin huoltajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen erityisopettaja laativat yhdessä monialaisen yhteistyön lomakkeen eVakassa ja sopivat jatkotoimista. Yhteistyötä neuvolan kanssa tehdään jo varhaisessa vaiheessa ja tiiviimmin lapsen ollessa nelivuotias. Nelivuotistarkastuksessa arvioidaan laajasti lapsen hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia tekijöitä. Huoltajat ja varhaiskasvatuksen opettaja täyttävät tiedonsiirtolomakkeen ennen neivolakäyntiä tai varhaiskasvatuskeskustelun yhteydessä, ja se toimitetaan neuvolaan huoltajien luvalla.

Työkalupakki

- Varhaiskasvatuksen, huoltajien ja neuvolan havainnointi- ja tiedonsiirtolomake

4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Toiminnan lähtökohtana on pienryhmätoiminta, jossa ryhmät muodostetaan pedagogisin perustein. Toiminta perustuu inklusiivisiin periaatteisiin, ja jokaiselle lapselle annetaan mahdollisuus kokea osallisuutta ja onnistumista. Pienryhmät tekevät toiminnan järjestämisestä selkeämpää ja tarkoituksenmukaisempaa.

Kauniaisissa kokopäiväpedagogiikka muodostaa varhaiskasvatuksen suunnittelun ja toteutuksen perustan, jossa kaikki päivän tilanteet nähdään merkityksellisinä oppimis- ja pedagogisina tilaisuuksina. Suunnittelu tapahtuu yhteistyössä lasten kanssa ja perustuu heidän toiveisiinsa ja kiinnostuksen kohteisiinsa, joita hyödynnetään esimerkiksi keskustelujen ja yhteisen reflektion kautta. Lapsia kannustetaan ilmaisemaan mielipiteitään, ja toimintaa arvioidaan säännöllisesti yhdessä heidän kanssaan. Palautteen pohjalta toimintaa kehitetään jatkuvasti, ja ryhmät arvioivat toimintaansa säännöllisesti keskittyen vahvuuksiin ja kehittämiskohteisiin.

Teematyöskentelyä käytetään keskeisenä työmenetelmänä, jossa oppiminen rakentuu lasten kiinnostuksen kohteiden ympärille vaihtelevien ja tutkivien työtapojen, kuten kokeilujen, kautta. Henkilöstö vastaa pedagogisten kokonaisuuksien rakentamisesta siten, että ne huomioivat sekä ryhmän että yksittäisen lapsen tarpeet. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja monipuolista, ja henkilöstö on aktiivisesti läsnä sekä huomioi lasten aloitteet myös arjen tilanteissa.

4.2 Pedagoginen dokumentointi

Tavoitteena on oppia tuntemaan lapsi, hänen kiinnostuksen kohteensa, ajattelutapansa, mielipiteensä ja kysymyksensä sekä ymmärtää lasten välisiä suhteita ja vuorovaikutusta. Henkilöstöllä on tietoa dokumentointiprosessista, ja sitä käytetään pedagogisen toiminnan suunnittelun perustana lapsi keskiössä.

Kauniaisissa pedagoginen dokumentointi sisältää muun muassa lasten parlamentin, sadituksen, lasten kysymyksiin liittyvät muistiinpanot, valokuvat, videot ja taiteelliset tuotokset. Keskeinen osa dokumentointia ovat opettajien havainnot. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sisältyy pedagogiseen dokumentointiin. Lapsen oppimista ja kehitystä dokumentoidaan jatkuvasti.

4.3 Monipuoliset työtavat

Työtapojen suunnittelussa ja valinnassa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet, ikä ja kiinnostuksen kohteet. Toiminta perustuu lapsen osallisuuteen ja sitä leimaavat toiminnalliset ja vaihtelevat työtavat.

Lapsia kannustetaan tutkimaan, ihmettelemään ja selvittämään asioita yhdessä muiden kanssa, ja henkilöstö kohtaa heidän aloitteensa – sekä sanalliset että sanattomat – sensitiivisesti.

Kauniaisissa digitaalisia oppimisympäristöjä, kuten Grani DigiLabia, voidaan käyttää oppimisen tukena. Siellä on mahdollisuus tutustua erilaisiin teknologian muotoihin, kuten ohjelmointiin ja interaktiivisiin ratkaisuihin. Digitaalisen osaamisen kehittäminen tapahtuu ikätasoisesti leikin lähtökohdista.

Työkalupakki

- Digipuu

4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikin aikana aikuiset varmistavat, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua omista lähtökohdistaan. Aikuiset ovat läsnä ja osallistuvat leikkiin sekä tarjoavat tarvittaessa tukea. Henkilöstö sanoittaa leikkiä ja muokkaa leikkiympäristöjä ja materiaaleja lasten kiinnostuksen kohteiden ja leikin kehittymisen mukaisesti. Lasten aloitteiden pohjalta järjestetään myös ohjattua leikkiä, joka tukee lapsen emotionaalisten ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Henkilöstö suhtautuu lasten leikkialoitteisiin avoimesti, inklusiivisesti ja sallivasti sekä havainnoi ja dokumentoi lasten kiinnostuksen kohteita ja vuorovaikutusta.

Oppimisympäristöt muotoutuvat leikin yhteydessä ja tukevat varhaiskasvatuksen tavoitteita. Lapset osallistuvat aktiivisesti oppimisympäristöjen suunnitteluun ja muokkaamiseen, ja heidän kiinnostuksen kohteensa ja toiveensa ovat keskeisiä. Oppimisympäristöt ovat joustavia ja mahdollistavat pitkäkestoisen leikin.

Työkalupakki

- Tunne- ja kaveritaitojen polku - työkalu tunnetaitohin
- Leikin merkitys- kuvio

4.5 Oppimisen alueet

4.5.1 Kielten rikas maailma

Jokainen lapsi tulee nähdä ja kuulla päivittäin. Tätä edistetään pienryhmätoiminnalla, visuaalisella tuella sekä sillä, että henkilöstö on aktiivisesti läsnä ja tekee aloitteita kontaktin luomiseksi lapsiin.

Lasten eri kielet tehdään näkyviksi arjessa ja niihin suhtaudutaan myönteisesti ja inklusiivisesti. Henkilöstö tukee systemaattisesti lasten kielen kehitystä selkeän ja kuvailevan kielen avulla sekä laulujen, lorujen, kirjallisuuden ja keskustelujen kautta.

Lapsia kannustetaan käyttämään heille luontevaa kieltä, ja heidän kielelliset resurssinsa nähdään voimavarana. Varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä huoltajien kanssa, joilla on ensisijainen vastuu lapsen äidinkielestä. Tarvittaessa käytetään tulkkia tasavertaisen viestinnän varmistamiseksi. Yksiköt tekevät yhteistyötä Kauniaisten kirjaston kanssa muun muassa kirjastokäyntien ja eteiskirjastojen kautta.

Työkalupakki

- KieliPeda
- Kieli-, kulttuuri ja katsomistietoisien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja

4.5.2 Ilmaisun monet muodot

Kauniaisissa luovan toiminnan tavoitteena on kannustaa lapsia ilmaisemaan itseään sanallisesti ja kehollisesti musiikin, kuvataiteen, käsitöiden, draaman, tanssin ja leikin avulla. Näiden ilmaisumuotojen kautta lapset saavat mahdollisuuden käsitellä ja ilmaista tunteita myös ilman sanoja sekä tutustua eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. He saavat päivittäin käyttää erilaisia materiaaleja ja välineitä, ja Kauniaisten kulttuuripalvelut järjestävät myös tapahtumia ryhmille.

4.5.3 Minä ja meidän yhteisömme

Henkilöstöllä kohtaa lapset ja perheet yhdenvertaisesti katsomuksesta riippumatta. Toiminnassa tutustutaan eri uskontoihin, muihin katsomuksiin ja uskonottomuuteen esimerkiksi juhlien, ruokakulttuurin ja pukeutumisen kautta. Eri katsomukset saavat näkyä ja olla luonnollinen osa ryhmää, mikä edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä. Katsomuskasvatus on sitoutumatonta ja perustuu avoimeen viestintään sekä yhteistyöhön huoltajien kanssa, ja yhteistyö eri katsomusyhteisöjen kanssa on mahdollista.

Työkalupakki

- Kieli-, kulttuuri ja katsomistietoisien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käsikirja

4.5.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Kauniaisissa lapset tutustuvat lähiympäristöön muun muassa retkien kautta osana varhaiskasvatuksen arkea. Tavoitteena on, että lapset oppivat tuntemaan kaupunkia ja kehittävät myönteisen ja kunnioittavan suhteen luontoon. Varhaiskasvatus edistää kestävästä kehitystä energiansäästön, kierrätyksen ja jätteen vähentämisen kautta. Lapset ovat aktiivisia toimijoita esimerkiksi kierrätyksen eri vaiheissa.

4.5.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Kauniaisissa järjestetään monipuolista liikuntaa sekä ulkona että sisällä. Liikuntaa hyödynnetään pedagogisesti eri tilanteissa, ja henkilöstö ymmärtää sen merkityksen lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Varhaiskasvatusyksiköiden ympäristöt kannustavat turvalliseen liikkumiseen ja liikuntavälineitä on saatavilla mahdollisuuksien mukaan. Lapsilla on myös mahdollisuus käyttää erilaisia liikunta- ja urheilupaikkoja, kuten uimahallia, jäähallia ja urheilukenttää, joita hyödynnetään pedagogisessa toiminnassa.

5. Lapsen tuki

5.7 Kauniaisten paikalliset tarkennukset

Kauniaisten varhaiskasvatuksessa lapsen tuki on keskeinen osa inklusiivista toimintakulttuuria. Tuki järjestetään lapsen tarpeiden mukaisesti mahdollisimman varhain ja ensisijaisesti lapsen omassa ryhmässä. Sen tavoitteena on edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia sekä vahvistaa osallisuuden kokemusta. Toiminta suunnitellaan ja toteutetaan niin, että se huomioi lasten erilaiset tarpeet, vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, mahdollistaen kaikkien osallistumisen yhteiseen toimintaan.

Kuvaamme Kauniaisten varhaiskasvatussuunnitelmassa tuen prosesseja ja käytänteitä yleisellä tasolla kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Noudatamme varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa mahdollisimman yhtenäisiä tuen periaatteita, jotka on kuvattu Tuen käsikirjassa.

Tuen järjestämisen periaatteet ja käytännöt

- Kauniaisissa toimii varhaiskasvatuksen erityisopettajista ja muista asiantuntijoista koostuva Tuen järjestämisen ryhmä, TJR. Ryhmässä kehitetään Kauniaisten varhaiserityiskasvatusta sekä monialaista yhteistyötä tukea tarvitsevien lasten sekä perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi.
- Kauniaisten varhaiskasvatuksessa käytetään Lapset puheeksi –menetelmää koko kunnan yhteisenä toimintamallina.

- Lapsiryhmän henkilöstö on tarvittaessa yhteydessä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan lapsen tai lapsiryhmän kasvun, kehityksen ja tuen tarpeisiin liittyvissä asioissa. Yhteistyö varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa kirjataan tiimin pedagogiseen sitoumukseen.
- Koko lapsiryhmän henkilöstö vastaa varhaiskasvatuksen opettajan johdolla tuen suunnittelusta, toteutuksesta sekä arvioinnista.
- Varhaiskasvatusyksikön johtaja huolehtii siitä, että lapsi saa tarvitsemansa tuen.

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa ja yhteistyö tuen aikana

- Tuen suunnittelun tukena voidaan käyttää tuen valikkoa.
- Lapsen tuen suunnittelussa huomioidaan lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Lapsen ajatuksia ja mielipiteitä voidaan selvittää esimerkiksi Lapsen Osallisuus –lomakkeen tai Kesykorttien avulla.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö on tarvittaessa yhteydessä varhaiskasvatuksen erityisopettajaan ja yhteistyössä selvitetään, miten lapsen asioissa olisi hyvä edetä.
- Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa tuen kirjaamisesta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa.
- Yhteistyössä huoltajien kanssa mietitään, miten ja missä yleinen, tehostettu tai erityinen tuki toteutetaan. Varhaiskasvatuksen opettaja, huoltajat sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja mahdolliset muut asiantuntijat keskustelevat tuen tarpeesta, muodoista ja vaikuttavuudesta.
- Varhaiskasvatuksen opettaja kutsuu koolle lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan, seurantaan sekä arviointiin osallistuvat henkilöt.
- Lasta koskevat asiantuntijalausunnat toimitetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajalle.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollisesti saamat sosiaali- ja terveyspalvelut, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta. Mahdollisia asiantuntijalausuntoja hyödynnetään laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa.
- Varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuuriopettaja tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä perheiden kanssa monikielisten lasten tuen tarpeiden arvioinnissa.
- Tuen muodoista, varhaiskasvatuksen toimipaikasta sekä tukipalveluista tehdään hallintopäätös Kauniaisten hallintopäätösprosessin mukaisesti.
- Lapsella on oikeus **varhennettuun oppivelvollisuuteen**, mikäli hänen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi

oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Päätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa sekä hyödynnetään mahdollisia hakemuksen liitteenä olevia lausuntoja tai selvityksiä. Päätös tehdään hallintolain ja delegointipäätöksen mukaisesti.

- Tukeen sekä varhennettuun oppivelvollisuuteen liittyvät tarkemmat prosessit on kuvattu Tuen Käsikirjassa.

Siirtymät ja tuen jatkumo varhaiskasvatuksessa

- Lapsen siirtyessä varhaiskasvatusryhmästä tai -yksiköstä toiseen oman kunnan sisällä varhaiskasvatuksen erityisopettaja huolehtii huoltajien suostumuksella lausuntojen luovuttamisesta vastaanottavan yksikön varhaiskasvatuksen erityisopettajalle. Yksityiseen varhaiskasvatukseen tai kunnasta toiseen siirryttäessä lausunnot annetaan huoltajien välitettäväksi.
- Varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto voi liikkua vanhan ja uuden järjestäjän välillä salassapitovelvollisuuden estämättä. Asiantuntijalausunnot palautetaan huoltajille asiakkuuden päättyessä.
- Lapsen kasvuun ja oppimiseen liittyvät tiedot välitetään tulevalle varhaiskasvatus- tai esiopetusryhmälle henkilöstön yhteisissä siirtopalaverissa.
- Toisesta kunnasta muuttaneiden tai yksityisistä varhaiskasvatusyksiköistä siirtyvien lasten kohdalla siirtopalaverit järjestetään yhteistyössä huoltajien ja lapsen aiemman varhaiskasvatusyksikön kanssa.
- Kaikki varhaiskasvatuksessa lapsesta laaditut asiakirjat säilytetään pysyvästi. Sosiaali- ja terveydenhuollosta saapuvia lausuntoja ei säilytetä pysyvästi varhaiskasvatuksen asiakirjakokonaisuudessa.
- Kevään aikana tulevat esioppilaat pääsevät mahdollisuuksien mukaan tapaamaan tulevan ryhmänsä henkilöstön.

Työkalupakki

- Lapsen osallisuus –lomake
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- Lapset puheeksi -menetelmä
- KieliPeda
- Tiimin pedagoginen sitoumus
- Tuen käsikirja
- Tuen valikko

7. Arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

7.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Kauniainen toteuttaa säännöllisesti varhaiskasvatuksen asiakaskyselyn yhteistyössä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa. Kysely toteutetaan joka toinen vuosi, ja kyselyyn sisältyy sekä huoltajien näkemyksiä että lasten näkemyksiä kartoittavia osioita. Kyselyn tuloksia hyödynnetään palveluiden kehittämistyössä niin kaupunki- kuin yksikötasolla.

Vuonna 2023 otettu käyttöön KARVI:n Valssi-arviointityökalu sekä arviointiportaali. Varhaiskasvatuksen mittareita seurataan osavuosikatsauksen ja tilinpäätöksen yhteydessä, sekä tiedolla johtamisen työkalujen avulla.

Työkalupakki

- Valssi- arviointityökalut
- Varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma
- Tiimin pedagoginen sitoumus